

LBRIS

We know
books

Săvel Mihăilescu

**Memorator
de economie**

pentru liceu

 Booklet

1. Activitatea economică	3
2. Proprietatea și inițiativa economică	14
3. Comportamentul consumatorului	19
4. Comportamentul producătorului. Factorii de producție	26
5. Productivitatea	33
6. Costul producției	44
7. Profitul	58
8. Piața	64
9. Mecanismul concurențial	75
10. Piața monetară.....	80
11. Piața capitalurilor	90
12. Piața muncii. Salariul	95
13. Utilizarea venitului.....	102
14. Creștere și dezvoltare economică	115
15. Fluctuațiile macroeconomice	119
16. Echilibru și dezechilibru în economie.....	124
17. Inflația și șomajul	127
18. Statul în economia de piață	135
19. Piața mondială	138
20. Piața valutară	144
Definiții	146
Formule	161
Bibliografie	175

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MIHĂILESCU, SĂVEL

Memorator de economie / Săvel Mihăilescu. - Ed. rev. -
București : Booklet, 2016.
ISBN 978-606-590-323-4

33(075)

© Editura Booklet, 2016

Toate drepturile asupra lucrării aparțin editurii

I. Activitatea economică

- ◇ *Nevoi și bunuri*
- ◇ *Utilizarea rațională a resurselor*
- ◇ *Costul de oportunitate*
- ◇ *Agenții economici*
- ◇ *Economia naturală și economia de schimb*
- ◇ *Economia ca știință*

Nevoi și bunuri

Pentru a putea trăi, oamenii trebuie să consume o varietate de bunuri și servicii; dar natura oferă numai o mică parte din bunurile necesare satisfacerii trebuințelor (nevoilor); nevoile îi determină pe oameni să realizeze activitate economică, adică să producă, să repartizeze, să schimbe și să consume bunuri.

Nevoile (trebuințele) reprezintă cerințe sau condiții proprii oamenilor, ca ființe bio-psiho-sociale, fără a căror satisfacere ei nu pot exista. Orice nevoie se resimte ca o stare dezagreabilă, ca neîmplinire, ca lipsă; pentru a ajunge la o stare normală este necesară satisfacerea nevoilor, ceea ce presupune consum de bunuri. (Exemple: foamea, setea, oboseala etc.).

Nevoile au, deopotrivă, caracter subiectiv, dar și obiectiv; ele sunt subiective prin purtătorii lor și

obiective prin condițiile care le generează (condiții de muncă, de viață). Purtători ai nevoilor pot fi indivizii, familiile, întreprinderile, comunitățile locale, instituțiile publice, unitățile administrației de stat, economia națională etc.

Nevoile formează un sistem care caracterizează global nivelul dezvoltării individului și al societății; **sistemul nevoilor** este dinamic și nelimitat; nevoile/trebuințele au tendință generală de creștere a volumului și de diversificare.

■ Trăsăturile nevoilor:

- sunt nelimitate ca număr;
- sunt limitate ca volum;
- sunt concurente;
- sunt complementare;
- se regenerează.

■ Clasificarea nevoilor

După **importanța** lor distingem:

- a. nevoi vitale (de subzistență);
- b. nevoi elevate (de vârf).

După **natura subiectului purtător**, distingem:

- a. nevoi individuale;
- b. nevoi sociale (colective).

O altă categorie de nevoi: protecția, refacerea și ameliorarea mediului natural. Calitatea vieții oamenilor depinde și de calitatea mediului în care aceștia trăiesc.

Satisfacerea nevoilor se realizează prin consum de bunuri. Între satisfacerea unei nevoi și bunurile la care se recurge trebuie să existe o anumită concordanță. **Bunurile** (numite și utilități) reprezintă tot ceea ce satisface nevoile vieții, activității oamenilor și protecției mediului, tot ceea ce este folositor oamenilor.

După proveniența lor, bunurile se împart în două categorii:

- **bunuri libere**;
- **bunuri economice**.

Bunurile libere sunt acelea la care oricine are acces în mod liber (aerul, lumina, căldura cosmică etc); ele sunt considerate un dar al naturii și sunt virtual nelimitate; accesul liber la bunuri de acest gen trebuie interpretat întotdeauna în funcție de timp și de loc.

Bunurile economice (bunuri materiale, servicii sau informații):

- provin din activitatea economică (sunt create de om);
- principala lor caracteristică este *raritatea*;
- există în cantități limitate și se obțin cu un anumit efort.

Bunurile economice pot fi:

- a. bunuri palpabile (bunuri materiale, tangibile);
- b. bunuri nepalpabile (servicii, informații).

■ *Clasificarea bunurilor economice:*

a. după forma lor materială, după natura lor, distingem:

- bunuri materiale;
- servicii;
- informații.

b. după gradul lor de prelucrare:

- bunuri primare;
- bunuri intermediare;
- bunuri finale.

c. după modul lor de utilizare (după destinația lor):

- bunuri de consum (satisfactori);
- bunuri de producție (prodfactori).

d. după modul în care circulă de la producător la consumator:

- bunuri cu caracter de marfă;
- bunuri fără caracter de marfă.

Marfa reprezintă orice bun economic, care satisface o trebuință și care este destinat schimbului prin vânzare-cumpărare.

Utilizarea rațională a resurselor

Activitatea umană se desfășoară în strictă dependență de mediul natural; natura oferă totul, dar nu în mod direct. Este necesară producția, activitate prin care omul transformă elementele naturale în bunuri economice; orice activitate economică presupune un consum de resurse.

Trebuințele pot fi satisfăcute în două moduri:

- a. consum de bunuri obținute din activitate proprie (autoconsum);
- b. consum de bunuri obținute prin schimb, cumpărare, închiriere etc.

Resursele reprezintă toate elementele pe care omul le poate folosi în activitatea sa pentru a-și satisface trebuințele; acestea pot fi bunuri materiale, naturale sau create de om care servesc sau ar putea servi în activitatea economică și/sau la satisfacerea unor nevoi individuale sau colective.

■ *Clasificarea resurselor*

RESURSELE pot fi:

- primare (potențial demografic, resurse naturale);
- derivate (mașini, utilaje, cunoștințe, experiență științifică).

Resursele naturale pot fi:

a) după durata folosirii:

- neregenerabile (epuizabile) (zăcămintele...);
- regenerabile (pământ, apă, aer).

b) după posibilitățile de recuperare (reutilizare):

- recuperabile;
- parțial recuperabile;
- nerecuperabile.

Toate **resursele sunt limitate**.

Limitarea resurselor poate fi interpretată în trei sensuri:

- în raport cu nevoile (adică insuficiente în raport cu nevoile);
- în raport cu potențialul planetei;
- în raport cu dezvoltarea științei și tehnicii.

Dezvoltarea științei și tehnicii oferă posibilitatea unei mai bune utilizări a resurselor. Creșterea nevoilor nu poate fi însoțită de o creștere similară a resurselor (resursele cresc, dar mai încet decât nevoile). Orice acoperire a unor nevoi suplimentare trebuie să se realizeze printr-o **utilizare rațională a resurselor**. Gradul de satisfacere a nevoilor depinde atât de cantitatea și calitatea resurselor, cât și de eficiența utilizării acestora.

Acoperirea nevoilor nelimitate ale omului sub presiunea limitării resurselor presupune ca deciziile și acțiunile economice să se întemeieze pe **principiul**

raționalității economice. Principiul raționalității presupune maximizarea efectelor economice utile prin minimizarea consumului de resurse. Acesta se poate aplica sub trei forme:

- a. principiul maximului – care presupune obținerea unor rezultate economice maxime pe baza unui volum dat de resurse;
- b. principiul minimului – care presupune obținerea unor rezultate date cu un volum cât mai mic de resurse;
- c. principiul minimaxului (un mix de maxim și minim) – care presupune obținerea unor rezultate economice cât mai mari cu un consum minim de resurse.

Utilizarea nerațională a resurselor determină risipa de resurse, adică un consum prea mare de resurse pentru satisfacerea unei nevoi.

Costul de oportunitate

Resursele sunt limitate, iar nevoile nelimitate; agenții economici (producătorii și consumatorii) dispun de resurse limitate; și unii, și ceilalți se confruntă cu problema alegerii; oamenii urmăresc să facă alegerea cea mai avantajoasă; orice alegere presupune o renunțare.

Costul de oportunitate exprimă valoarea sacrificiului alegerilor efective în condițiile resurselor

limitate, adică satisfacția pierdută prin nerealizarea celei de-a doua variante în ordinea preferințelor.

Costul de oportunitate exprimă costul alegerii, costul șansei sacrificate de un individ, de o colectivitate sau de societate pentru a întreprinde o acțiune, pentru a produce sau pentru a consuma un bun economic.

Costul de oportunitate înseamnă costul real al alegerilor, cost alternativ, cost de opțiune, cost relativ.

Dacă resursele ar fi nelimitate, atunci toate alternativele de utilizare a acestora s-ar putea realiza, iar costul de oportunitate ar fi zero.

Agenții economici

Activitatea economică este rezultatul participării simultane și/sau succesive a numeroși **agenți economici** care interacționează; activitățile lor economice se finalizează în bunuri economice. Unitățile economice își desfășoară activitatea în cadrul diviziunii muncii și sunt autonome.

După genul de activitate la care participă, unitățile economice se grupează pe sectoare instituționale astfel:

a) societăți comerciale nefinanciare, **întreprinderi**, care produc bunuri și servicii-marfă, însă nu de natură financiară;

b) **instituții financiare**, care mobilizează și repartizează disponibilitățile financiare;

c) **întreprinderi (societăți) de asigurare**, ce garantează o despăgubire în caz de realizare a unui risc;

d) **administrații publice**, care produc servicii nemarfare pentru colectivități și redistribuie veniturile (statul, ministerele, primăriile, armata, unitățile de învățământ public etc);

e) **administrații private**, care produc servicii nemarfare și servicii-marfă pentru populație (organizații de cult, sindicate, partide politice etc);

f) **menaje** (gospodării) care utilizează, consumă bunurile pentru satisfacerea nevoilor. Menajele nu sunt omogene. Distingem:

- menaj individual;
- menaj colectiv.

g) **exteriorul** (sau restul lumii), format din unități rezidente care au relații economice cu agenți economici din alte țări.

Legăturile, tranzacțiile sau transferurile realizate între unități în decursul unei perioade (de regulă un an) se numesc **fluxuri economice**. După natura lor, distingem: a) fluxuri reale (materiale) și b) fluxuri valorice (monetare). Totalitatea fluxurilor economice dintr-o economie formează circuitul economic.

Economia naturală și economia de schimb

După modul în care oamenii au acces la bunurile economice, distingem:

- a. economie naturală;
- b. economie de schimb.

Economia naturală este aceea în care trebuințele fiecăruia și ale comunităților sunt satisfăcute prin consum de bunuri obținute prin activitate proprie, fără a apela la schimb (ea se menține și astăzi, în proporții diferite).

Economia de schimb (marfară) este aceea în cadrul căreia accesul la bunurile economice se realizează indirect, prin intermediul schimbului. Bunurile care fac obiectul schimbului ajung de la producător la consumator prin vânzare-cumpărare.

Condițiile cumulative ale economiei de schimb sunt:

- a) diviziunea muncii;
- b) autonomia, independența producătorilor.

Economia de schimb este preponderentă; ea se prezintă mai ales ca economie de piață. (În unele țări există ca economie planificată/centralizată, așa cum a fost și în țara noastră înainte de 1989).

Economia de piață este o economie de schimb caracterizată prin:

- predominanța proprietății private;
- alocarea resurselor prin mecanismele pieței;
- prețul se formează liber pe piață, pe baza cererii și a ofertei;
- relații de concurență;
- motivația participării la viața economică este realizarea propriilor interese;
- existența statului democratic.

Economia ca știință

Economia este o știință socială care studiază comportamentul uman ca o relație între țeluri și resursele rare care au întrebuintări alternative; economia studiază modul în care oamenii decid asupra alocării resurselor limitate în vederea satisfacerii cât mai bune a nevoilor.

Din punctul de vedere al problemelor studiate, știința economică include:

- *microeconomia* – care studiază problemele economice din perspectiva agenților economici individuali (producători și consumatori) și implicarea lor pe diferite piețe;
- *macroeconomia* – care studiază problemele economice din perspectiva societății în ansamblu.

Economia se caracterizează prin:

- caracterul științific (concordanța cu realitatea, veridicitatea cunoștințelor);
- caracterul istoric;
- caracterul pragmatic, aplicativ.

Obiectivele științei economice sunt descrierea, explicarea, prognozarea și raționalizarea activității economice.

2. Proprietatea și inițiativa economică

- ◇ *Proprietatea*
- ◇ *Formele proprietății*
- ◇ *Libera inițiativă*

Proprietatea

În economia de piață, proprietatea privată determină independența, autonomia agenților economici și diviziunea muncii; satisfacerea trebuințelor se realizează prin intermediul schimbului.

Proprietatea reprezintă o relație între oameni, un contract social cu privire la bunurile materiale, spirituale și de altă natură, existente în societate sau obținute prin activitatea economică.

Această relație relevă exercitarea unuia, mai multora sau tuturor atributelor proprietății:

- dreptul de posesiune;
- dreptul de utilizare;
- dreptul de dispoziție;
- dreptul de uzufruct.

Proprietatea se prezintă întotdeauna sub forma unității a două elemente:

- obiectul proprietății;
- subiectul proprietății.

Obiectul proprietății îl constituie bunurile, ceea ce este comun vieții economico-sociale.

Subiectul proprietății îl formează agenții economici, care își exercită atributele proprietății în forme extrem de variate:

- indivizii;
- sociogrupurile;
- organizațiile (naționale și internaționale).

Formele proprietății

Economia de piață presupune existența mai multor forme de proprietate. În raport cu titularul subiectului proprietății, distingem:

- proprietatea **privată** (sau particulară) care poate fi:
 - proprietate individuală
 - proprietate asociativă

LIBRA We know books

- proprietatea **publică** (aparține statului sau administrațiilor publice):
 - domeniul public;
 - domeniul privat.

- proprietatea **mixtă**, care ia naștere prin asocierea celorlalte forme de proprietate.

Formele de proprietate coexistă, sunt interdependente și într-o continuă transformare.

Locul și rolul formelor de proprietate se modifică în funcție de capacitatea fiecăreia de a-și demonstra viabilitatea prin eficiență și rentabilitate.

Pluralismul formelor de proprietate generează competiția dintre ele; această competiție se realizează mai ales prin:

- a. reducerea cheltuielilor;
- b. ridicarea calității;
- ç. promovarea progresului tehnic;
- d. mărirea volumului producției.

Toate acestea sunt în avantajul consumatorului.

Coexistența formelor de proprietate este o trăsătură a economiei de piață și este expresia firească a liberei inițiative, a dreptului democratic pe care îl au membrii societății de a alege în mod liber forma de proprietate care corespunde cel mai bine intereselor pe care le are fiecare.

Libera inițiativă

Libera inițiativă exprimă libertatea agenților economici de a acționa pentru realizarea propriilor interese; orice acțiune întreprinsă de un agent economic nu trebuie să afecteze cu nimic libertatea de acțiune a celorlalți.

Pentru a evita interpretarea acestei condiții după bunul plac al fiecăruia, societatea a stabilit legi juridice care exprimă sensul pe care îl dă societatea libertății de acțiune în economie.

Fundamentul libertății de acțiune în economie îl reprezintă proprietatea; libertatea de acțiune exprimă, în primul rând, exercitarea atributelor proprietății (dreptul de a poseda bunuri, de a le utiliza, de a dispune de ele și de uzufructul lor).

Prin libera inițiativă se exprimă dreptul proprietarului de a adopta decizii în orice problemă privind acțiunile sale economice și bunurile care formează obiectul proprietății lui. Proprietatea este o sursă profundă de motivații pentru orice agent economic, concretizându-se în:

- inițiativă;
- stimulare;
- responsabilitate;
- competență.